19 MAYIS

MART
1949

Aylık Kültür ve Sanat Dergisi

TÜRK TARİH KURUMU
KÜTÜPHANESİ

Ömer ORHUN
S. AKAY
K. DİLCİMEN
A. Avni ÖKBAY
Nezih CANSEL
N. YÜREKTÜRK
C. SANER
M. Süheyl ESEN
Halide ONAY
Ş. BENGÜ
H. YÜCER
M. ÜLKEN
Erol CANSEL

Cilt: 9 Sayı: 101
MART
1949

MC

Okurlarımıza :

Celecek sayıdan itibsren dergimizde Amatör şairler sahifesi açılacaktır. Gönderilecek siirlerin ayrıca tenkitleri de yapılarak sıra ile yayınlanacaktlr.

Dergimize gönderilecek bütün yazıların en geç her ayın onuna kadar neşriyat müdürlüğüne gelmesi ve yazıların kâğıdın bir yüzüne daktilo ile veya kitap harflerile yazılması lâzımdır.

Çocuk Haftasının başlangıcı olan 23 Nisan 1949 da çekilmek üzere Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezinin tertipediği büyük eşya piyangosu biletlerinden bir tane alınız.

Bir lira size otuzbin liralık şık bir ev, kamyon otomobil, motosiklet, bisiklet, traktör, pulluk, dikiş makinesi, radyo, salon, sofra, çay takımı, altın kol saatı, paltoluk ve robluk kumaşlar, çantalar, çorap ve gömlekler... gibi yüzelli bin lira değerinde alti bin parça eşyadan birisini kazandırabilir. Bu vesile ilede yoksul memleket yavrularına şefkatli ellerinizi uzatmış ve onları da sevindirmiş olursunuz.

Türk sosyete binasının temel (*) taşlarından biri

ÖMER ORHUN

Cumhuriyet idaresi, Türkiyemizi yükseltmek ve miletimizi lâyık olduğu ileri bilgi ve hayat seviyesine çıkarmak için birçok devrimler yapmıştır. Ve yapılan bu yeniliklerlerle Osmanlı Devletinin yüz yıllardan bəri devameden ihmaline her alanda son verilmiştir. Türk sosyetesinin yeniden medenî temeller üstünde kurulması için, yeni kanunlarla, yeni teşkilâtlarla, modern zihniyete uyğun kurumlar meydana getirlmiştir.

Fakat, önümüze açılan bu yeni hayata süratle uyabılmek için, halkımızın, yıllar boyunca içine sindirdiği kayıtsızlıklardan, alışkanlıklardan, göreneklerden nihayet bilgisizliklerden sıyrılıp çıkması lâzımdı. Onun içindir ki, Türk devrimi, batı dinyamizminin memlekete girebilmesi için meydana getirdiği her yeni kurumu ile, bu yeni sosyete binasının bir temel taşını yapmak mecburiyetinde kalmıştır. İşte, Halkevleri de bu temel taşlarından birisi olmuştur.

Bir taraftan kanunlarla, devam edegelen uyuşukluklara son verilir ve gençligi Kemalizm yolunda yetiştirmeğe çalışırken, o bir taraftan da halkın bir araya geleceği, birbirini dinliyeceği, bilenin bildiğini bılmiyene öğreteceği ve gençliğe halkın karşılıklı sevgi ile bağlanacağı Halkevlerini açmak lâzım geliyordu. Ancak bu suretledir ki, Türk Milleti tek tek kişiler halinden çıkıp görüş ve yaşayışta birlik haline gelmiş olacaklardı.

Bu amaçlarla, Halkevlerinin açılması, C. H. Partisinin 3 üncü büyük kurultayında kararlarlaştırıldı. Ve ilk defa 1932 de 14 yerde faaliyete geçti, Bu tarihden itibaren her yıl tabii bir artışla bugünn Halkevlerinin sayısı 474 ve Halk odalarının sayısı da 4306 ye yükselmiştir.

***

Samsun halkının, bilgilerine, görgülerine ve ince zevklerine kucak açan evimizde ilk açılanlar arasındadır. Samsun Halkevinin, Sosyal, kültürel ve ekonomik bakımlardan 17 sene zarfındaki faaliyetleri, Samsunluların bugün iftihar edebileceği bir durumdadır. Samsunluların, medenî, estetik ve bilgi ihtiyaçlarını tatmin edecek bir müessse halini çoktan almış bulunmaktadır. Her hemşehri burada bildiğini öğretir ve bilmediğini öğrenir.

Onun içindir ki, Samsun gençliğinin içinde kaynaştığı, nurlandığı, yoksullarının teselli bulduğu, köylü ve şehirli halkın birbiriyle temas ettiği evimizle ne kadar övünsek hakkımızdır.

Bayram yaptığımız şu anda halkevimizin geçen seneki çalımalariyle, yeni yıl çalışma proğramını söyliyecek olursam memnuniyet verici neticeler dolayısiyle gurur duyacağımızı tahmin ederim.

1948 de uygulanan çalışma Programı

Dil ve Edebiyat Kolu: Bu kolun,

(*) Halkevlerinin 17 nci yıldönümü günü söylenmiştir.

TÜRK TARİH KURUMU KİTİPHANESİ

çalışmalarının değerini, her ay yayınladığı 19 Mayis dergisi pekâlâ göstermektedir.

Bu dergi mahalli yazılarla, Samsun'un her karış toprağının altındaki sırları ve üstündeki eserleri ilim âlemine vesika halinde seren bir vasıtadır. folklor, sanat ve çeşitli güzel yazılarla memleketin her tarafında istekle okunan ve genel sekreterlik tarafından defalarca takdir, taltif edilmiş bir yayındır. Bu kol çalışma yılı içinde bütün millî bayramları geniş ölçüde kutlulamış ve konferanslar yapmıştır. Büyük ölüleri anmış, hikâye, şiir müsabakaları tertip etmiş, şâirler gecesi yapmış ve edebi simalardan Ahmet Mithat'ı anmıştır.

Ar Kolu: Bando kursu açmış, resim ve fotograf sergilerini günlerce Samsun'sunlara teşhir etmiştir. Orkestra konserleri, radyofonik halk türküleri ve oda müziği yayınlanmıştır. Keman ve piyano konserleri ile Samsun'lulara neşeli günler geçirdiğini herkes hatırlar.

Temsil Kolu: Kiyafetli edebi bir temsil yaptı. Radyofonik temsillerine arasız devam etmiştir. Bir defa açık hava temsili verdi ve bir de parasız filim gösterdi.

Sosyal Yardım: 3 defa paralı film gösterdi. Birer defa balo ve danslı çay tertipledi ve geliri ile yoksul öğrencilere imkân nisbetinde kucağına açtı. Yüksek öğretimde 3 öğrenciye her ay 30 zar lira olmak üzere devamlı yardımda bulunduğu gibi şehrimizdeki 100 kadar öğrenciye de, ayakkabı, şapka ve kitap yardımında bulundu ve yine kimsesizlere ilâç aldı.

Kitaplık: Kitaplığı düzenlendi. ve (Şâirler Konuşuyor ile Kırk Dalganın Suyu ve Kırk Çakıl) adında iki kitap yayınlandı.

Şehrimizdeki öğrencilere ve okumak istiyen herkese, istek vukuunda evimizin kitaplığı her zaman herkese muntazam açık bulunmuştur.

Spor: Pingpong müsabakası iskrim çalışmaları, boks ve sürat koşuları, tenis teşvik müsabakaları, bısiklet yarışı ve serbest güreşler tertipledi. 19 Mayıs bayramına ve Temmuz birde kabotaz bayramında deniz bayramına iştirâk etti.

Köycülük: Hacı İsmafl ve Kalamuta gezi tertip etti. Köylülerle hasbehaller yaptı. Orman, ziraat ve hayvancılık hakkında konferanslar verdi ve halk odalarına bu mevzuulardan kitaplar hediye etti.

Dershaneler: Bilindiği gibi İngilizce ve Fransızca kurslar açtı ve bu çalışmalarına arasız devam etti.

Müze ve Tarih Koyu: Çarşamba ve Bafrada'ki tarihi eserleri inceledi ve raporlarını 19 Mayıs dergisinde yayınladı.

1949 Çalışma Programı da Şöyledir

Dil, Edebiyat Kolu: Bu sene, 19 Mayıs dergisini daha güzel bir şekilde yayınlamağa devam edecek, Samsun limanı hakkında bir konferans tertipliyececek, şiir ve edebiyat gecesi yapacak ve yine evvelki sene programında olduğu gibi milî bayramlar kutlulayacak ve büyükleri anma günleri hazırlıyacaktır.

Ar Kolu: Bandoyu teşkil edecek radyo ile müzik neşriyatına devam edeceği gibi yine resim ve fotograf sergileri açacak ve konserlerine ay be ay devam edecektir.

Temsil Kolu: Yaşıyan Ölüler ve Mahcuplar isimli temsili ile faaliyete başlıyan bu kolda geçen senekinden daha faal temsillerine devam edecek ve mümkün olduğu kadar sık sık radyofonik temsiller verecektir.

Sosyal Yardım: Çocuk bakımı hakkında bir konferans tertipliyecek, paralı film gösterecek, balo ve çaylar vererek daha fazla kimsesizlerin yardımına koşmağa çalışacaktır.

Kitaplık: Kitap sergisi acacak ve kitaplıktaki kitapların tasnifine devam edecektir.

Spor: Satranç müsabakasiyle faaliyete geçen bn kol, her çeşit sporların daha faal bir şekilde devamına çalışacaktır.

Köycülük: Tütün piyasasiyle ilgilenecek, civar köylerin çocuklarına sünnet düğünü yapacak ve gezilerine köylülerle hasbehallere ve konferanslarına devam edecektir.

Dershane: İngilizce ve Fransızca kurslarına devam ediyor yine faaliyetine bir de Almanca kurs ekliyecektir.

Müze ve Tarih: Samsun'daki eski eserleri toplayıp bir araya getirecektir. Türk gezginler gecesi tertipliyecek, Çakallı Kervansaray ve Vezirköprü'deki Köprülü Mehmet Paşa hanını inceliyecektir. Yine bu kol Bafara Beyliği ve Samsun coğrafyası yayınlıyacaktır.

KÖY AKŞAMLARI

Göklerin altın tacı dağlara yaslanıyor,
Bulutlar alevlerin kucağında yanıyor.
Ovalar son ışığı emiyor yudum yudum,
Gecenin saçlarından gölgeler uzanıyor.

Akşamla siliniyor köyün toprak damları,
Kilitli kapıların dönüyor adamları.
Karıştı birbirine, kız ve kuzu sesleri,
Bir düğün alayına benzer köy akşamları.

Köye inen çıngırak sesleri ince ince,
Duygusuz gönülleri düşürür bir sevince.
Hele tevek üstünde yapraklar yeşerince,
Kazova bağlarır da ne hoş köy akşamları.

Takınır ilkbaharla çiçekleri bayırlar,
Gençlere cirit yeri olur yeşil çayırlar.
Bir gelin arabası gibi süslenir kırlar,
Zeyneb'ini Tosun'a yollar köy akşamleri

Salih AKAY

Panoramik Samsun Tarihi

K. DİLCİMEN

Karadenizin en ğişlek bir şehri olan bugünkü Samsun; ilk bakışta pek yeni kurulmuş bir şehir imiş gibi görünür. Ne Konyada olduğu gibi bir (Keykubat sarayı), ne Sıvas'ta olduğu gibi bir (Çifteminare) , ne Amasyada olduğu gibi bir (Kuşköprüsü), ne de Trabzon ve Giresun'da olduğu gib (Kale) lere burada rastlanamaz. Bu itibarla şehir yeni kurulmuş sanılır.

Halbu ki bu şehrin (Ebniyeyi-kadime) den bir kalesi ve üzerinde nice bin burc ve baruşu ve süs olsun diye kim bilir nereden getirilip konmuş (Bir kaç heykeli) vardır. Osmanlı imparatorluğunun Rusyaya yaptığı her seferinde şehrin kadısına « Samsun kalesinde garipler , Dikili taş , Kalyon burun ve Derbent tabiyelerinde mukayyet bulunulması» hakkında sıkı emirler gelir, ihtiyat kuvvetleri burada toplanarak sevkedilir, ordunun ihtiyacı olan yiyecekler depo edilerek buradan Gemilere yükletilir ve donanma için lüzumu olan dağ gibi Halatalarla gemi inşası için lüzumlu olan en uzun ağaçlar bu bölgeden gönderilirdi. Karadenizin Doğusunda yaşayan her hangi bir kimse, Kastamoniye gitmek isterse, Kastamoni (Şahrahının) Samsundan başladığını bilirdi.

Bugünkü Samsun, XII. yüz yıl ortalarında eski Samsun'u düşürmek ve onu daima göz önünde bulundurmak için kurulmuştu. Fakat Selçukiler arasında Taç ve taht kavgaları ve nihayet Selçukilerin Moğul orduıarına mağlübiyetleri bu iki şehrin yanyana uzun müddet yaşamasına sebep olmuş , islâm Samsun , kâfir Samsun'u bir türlü ortadan kaldıramamıştı.

Eski Samsun'un ortadan kalkması ancak 1418 de olmuştur. Şu halde Samsun şehri yanı başında hiristiyan Samsun'a 250 yıl kadar tahammül göstermiş, nihayet Türk - İslâm gayreti ve Osmanlı siyaseti onu adeta belli olmıyacak bir şekilde tahrip etmiştir. Bu yıkıntıya işaret olmak üzere de bu yere (Kara) sıfatını vermiştir. Bunnun içindirki o zamandanberi Samsunlular buraya (Karasam - sun) derler.

Eski Samsun yıkıldıktan sonra , İslâm Samsun, daha çok, gemiciler tarafından bilinen 2000 nufuslu küçük bir kasaba halinde kaldı. Fakat inkişaf edemedi. Kale ve pazardan başka bir mahallesi yoktu. Evlerin saçakları genişçe olduğu için kar yağdığı zaman bu taraftaki saçaklar karşı saçaklarla birleşirdi. Yolları adeta bi Tünel halini alırdı. Eski kale divarları yıkılmıştı. Yalnız Deniz tarafındaki kale dıvarları halâ ayakta idi. Bu yüzden o zamanki Samsunlular Denizi rahat rahat göremezlerdi. Deniz kenarında fakat denizle ilgileri yokmuş gibi idiler.

Elmadağ (şimdiki Hacı Ebe Yokuşu) Kara Samsun sırtı (Ese Baba tarafı) üzüm incir ve zeytin ağaçlariyle kaplı idi. Şimdiki Gazi caddesi ve çevresi ördek avlamağa elverişli geniş bir bir bataklık idi. Kalenin burada sona ermesi de bu bataklık yüzündendir.

1870 te pazar mahallesinde bulunan medreselerden birinde yangın çıktı. Evler ahşap, yollar dar olduğu

için yangın suratle büyüdü. Mutasarrıf Hasan Paşa, Belediye reisi Kaptan ağa çok gayret gösterdilerse de bir gecede kasabanın hepsi yandı. Trabzon valisi Esad Muhlis Paşa şehrin yeniden kurulması için teşebbüslerde bulundu.

İsviçreli bir Fransız mühendisi davet edilerek bugünkü Samsunun plânı yapıldı. Bu imar blânının tatbikile ancak dörtte biri kalmış olan kale dıvarları tamamen yıkıldı ve şehir yeniden kuruldu.

Halil Rıfat Paşa Sivas Valisi ve Giritli Sırrı paşa Trabzon valisi iken tahminen 1883 yıllarında Samsundan Havzaya yaptırılan şose Sivas valisi Halil Rıfat paşanın âdeta bir yol seferberliği yaparak muvaffakiyetle Samsun sancağı hududuna kadar getirdiği şose ile birleştirildi, O zaman ki yol, Unkapanı, Hamidiye (Memleket Hastahanesi) yanından Han yazısı istikametine giderek bugünkü şöseye çıkıyordu. Bu yol meşrutiyetten sonra daha az meyilli olsun diye şehirden başlıyan kısmı değiştirildi.

Samsunun inkişafi, bu Bağdat caddesine Bağlı idi. Şehir çabucak gelişti iç Anadoludan gelen ve Türkçeden başka bir dil bilmiyen Rumlar Türk mahalleleri kesif olduğu için, Bağdat caddesinin başladığı yerin yakınına evler kurdular, mahalleler tesis ettiler. Türk tüccarlarının faal olduğu yerlerin istikametinde ve mahallelerin hemen aşağısında şimdiki Gazi caddesinin bulunduğu yerlere kondular ve ticarethanelerini açtılar. Az zamanda çok para kazandıkları ve daima Avrupa ile temas ettikleri için yaptıkları evler şirin, yetiştirdikleri bitkiler görülmemiş şeylerdi. Görüş ve yaşayışları üstündü. Az zamanda Türklere eşit nüfusları oldu. Hattâ Cinek oğlu gibi belediye reisliği yapan Rumlarda yetişti.

Rumlardan başka Ermeniler de bu ticaret şehrine ayni ölçüde uşuştular. Bunların mahallesi nehrin kuzey batısında kuruldu. Fakat bunların yaşayışı Rumlar derecesinde değildi. Bu hırıstıyan zümrelerin ticarî faaliyetine ayak uyduracak onlara bu şehri kaptırmıyacak insanlar daha ziyade Doğu Karadenizli bilhassa Trabzondan gelerek Samsında yerleşenler oldu. Bunlar becerikli, çalışkan oldukları için onlarla rekabet ederek Türkleri ekonomik sahadan attırmadılar.

Şehrin kalabalıklaşması gelişmesi meşrutiyetten sonra Trabzon vilâyetinden ayrılarak müstakil mutasarrıflık halinde idare edilmesine sebep oldu. Samsun - Sivas demiryolundan bahsedilir oldu. Demiryolu Samsunu daha çok büyütecek ve zenginleştirecek diyorlardı. Samsunlular senelerce bunu dinledi; nihayet 1911 yılında ve mutasarrıf Mehdi bey zamanında bu yol için ilk kazma vuruldu. Türk mühendisleri tarafından bir hayli yol tesviye edidi köprü ayakları kuruldu. Tüneller açıldı, fakat 1914 de bu demiryolu Fransızlara terk edildi. Fransızlar etüdlerle meşgul oldular. Bir miktar malzeme getirdiler henüz faaliyete geçmemişlerdi ki, Cihan Harbi başgösterdi ve Samsun - Sivas demiryolu harp sonrasına bırakıldı.:

Cihan Harbinden mağlûp olarak çıktığımız zaman Türkiyenin her yerinde olduğu gibi, Samsun Rumları da azgınlık gösterdiler. Çökmüş tü-

neller, eski kaleler ve hüyükler bunlara yuva oldu Türk köylülerini öldürmek Türk köylerini yakmak eşkiyalık yapmak ve Samsunu tehdit etmek bunların ana görevleri oldu. Samsundaki Rumlar, çeşit çeşit maskaralıklar yaptılar. Yüasek rütbeden olup ta Samsunu ziyurete gelen İngiliz veya Fransız komutanları şehre adımlarını atar atmaz kalabalık bir Rum kitlesinin alkışlariyle karşılandı.

İngilizler evvelâ bir Hindli Müslüman kıtasını sonra da Hindi Çinili-li mecüsilerini getirmek suretiyle Samsunu askerî işgal altına aldılar. Amerikan tacirlerini himaye maksadiyle bir Amerikan torpidosu daima Samsun limanında bulunurdu.

Bu işgal ve taşkınlık karşısında nihayet Türk çeteleri meydana çıktı. Köylerdeki azgın ve küstah Rümlara karşı mukabil tedbirler alınd.

19 Mayis 1919 sabahında memleketi kurtarmak halkı teşkilatlandırmak ve müstevlileri koğmak maksadiyle büyük kahraman Atatürk Bandırma vapurundan Samsun Gazi iskelesine çıktı.

Yunanlıların denizden Samsunu bombardımanı ile belediyenin gaz yağı deposu alevlendi Bu bombardımanda bundan başka önemli bir kaybımız olmadı. Fakat bu halkı bir daha kamçıladı ve müşterek bir gayretle büyük toplar dağ sırtlarına yerleştirildi. İşgal kuvvetleri çekildiği, Rumlar tehdit edilmeğe başlandığı için yardım olarak gönderilen askerî malzeme ve cephaneler umumi bir gayretle sahilden istenilen yerlere naklediliyordu.

Zafer kazanıldıktan ve Rumlar mübadele edildikten sonra Karadenizin doğusunda daima başka yurdlarda çalışarak istikballerini temine mecbur olan vatandaşlara Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği topraklarını kapatdığı için o mıntakalardan Samsuna birçok zümreler geldi ve Samsun yerli halkı tamamen ekalliyette kaldı. Rumeli göçmenlerinin küçümsenmiyecek bir derecede olması ve son zamanlarda İç Anodoludan bilhassa Çorumdan birçok vatandaşların gelip yerleşmesi Samsun halkını oldukça değiştirmiştir.

Bütün sancaklar vilâyete (İle) tebdil edildiği zaman Canik müstakil mutasarrıflığı da vilayete tebdil edildi. Vezirköprü, Havza Lâdik kazaları Amasya vilâyetine bağlı iken Samsun vilâyetine verildi.

İstiklâl Savaşından sonra Samsunu güzelleştirmeğe çalışan ve 23 Eylûl 1938 de ölüp Edirnekapı şehidliğine gömülen General Kâzım İnancı burada hatırlamak yerinde olacaktır. Şehrin elektriklenmesi, şehre su getirilmesi, parkın tesisi ve Atatürk Heykelinin dikilmesi, açık mecraların kapanılması hep onun gayreti veya işaretile olmuştur.

Demiryolu siyasetimize evvelâ Samsundan başlandı yine evvelce Türk mühendisleri tarafından başlanmış olan yol birçok emeklerle ve süratle Sivasa ulaştırıldı.

Samsun - Çarşamba dar hattı gerek Çarşamba gerek Samsunlulara çok faydalı oldu Çarşamba Samsunun bir mahallesi Samsun Carşambanın bir pazari oldu.

Samsun Cumhuriyet devrinde yalnız demir yollarına değil 9 senelik Sultani yerine 11 senelik bir liseye kavuştu, ilk tahsilden başka bir tahsil yolu görmiyen kızlarımız için Kız Orta Okulu kuruldu. Ve bütün tahsil yolları bunlara açıldı. Samsun bir Ticaret Lisesine Sanat Okulu Kız Sanat Okulu gibi öğretim ve eğitim yuvalarına sahip oldu. Bir şık istasyon, ikide bir yer değiştiren bir postahane yerine mükemmel bir P, T. T. binası Şamsunu süsledi. Ziraat, İş, Merkez, Osmanlı bankalarının yanında bu son sene içinde Millî Emlâk ve Eytam bankasiyle Halk sandığı açılmak suretiyle eskiden mevcut olan bankalardan daha çok bankaya sahip olmuş otel ve eğlence yerlerini işletenler çoğalmış eskiden Buduroğlu, varyete ve Ermeni sineması gibi Türk olmıyanlar elinde bulunan eğlencele mukabil şimdi Türk sermayesile işliyen 3 sinema, 2 gazino halkın eğlence ihtiyacını temin etmeğe başlamıştır.

Yine bu yıl içinde belediye tarafından idare edilen şehir dahilinde işliyen bir otobüs servisi başlamıştır. Ve bu günlerde de tayyare seferleri başlamıştır. Bu suretle her türlü taşıtlardan Samsun halkı istifade edecek bir duruma girmiş oluyor demektir.

Asırlardan beri ihmâl edilen Samsun; Osmanlı İmparatorluğunun son zamanlarında inkişaf etmeğe başlamıştı. Bu inkişaf hareketinde Bağdat caddesi büyük bir rol oynamış fakat yerli unsurun azınlığa düşüp kozmopolit bir şekil almasında da bu caddenin diğer bir rolü olmuştur. Cumhuriyet devrinde karuyucu, yaşatıcı ve düzenleyici eli Samsunu Türkiyenin en önemli illerinden biri haline sokmuştur.

Daima doğruya iyiye vakurla koşmak bize amaç olarak gösterildiğinden şehrin dah güzel daha iyi olacağına inanıyoruz.

Hayat Bir Rüya

Ey Allahım bana yazma günah amma
Nadir bu devrı daim kâinat içre
Ne devrinden, ne seyrinden haberdarız
Güneş bir intizamla bütün ecrama
Birer âlem imiş şu görünen yıldızlar
Bize onlarmı, yoksa biz onlara
Küre bir mihver üzre durmayıp döner
Bahar olur, gelir yaz, öter kuşlar
Yeşillenir zemin yer yer zümrüt gibi
Eser badi semum bir gün hazan başlar
Ne farkı var nebattan nev'i âdemin
Geçirdik istihaleler vücüt bulduk
Giden gelmez, gelen durmaz nedir buhâl
Mizana konulacakmış âmalimiz
Nice sorgu süalden sonra insanlar
Nedir din ihtilafı kavm arasında
Emin herkes dinî akidesindenkim
Siyaset âlemi başka bir âlemdir
Tegallüp tür, tahakkümdür düşünce hep
Nedir aciz insana bu kadar külfet
Habı gaflet bizi hep gafil avlamış
Cihane geldik amma biz ne anladık
Muammadır hayat çözülemez aslâ
Tabiat her zaman eder hükmünü icra
Beşer nakıs rüyetle bir nevi âmâ
Seyriçin eder icrayı hükmü ferma
Fakat dünyamıza bunlar ziynet pirâ
Feyiz kaynağıyız meçhulumuz halâ
Gece olur, sabah olur ışır dünya
Giyer bütün ağaçlar cameyi hatra
Ağaç çiçek, birer nebat ne ruh efsa
Bütün güzelliği birden eder imha
Doğar, büyür, fena bulur yok istisna
Nedir ölüm bizı filhal eder ifna
Dirilmek üzre tekrar varmış ukba
Geçüp cesri sıratı şöyle biperva
Cehenneme veyahut cennete ilka
Bu insanları kimi lâ der, kimi illâ
Benimser hudü, adni müslüman tersa
Burada hakim olan gaye avutma
Adalet sözü bu âlemde bimâna
Yaraşmaz şanıma ey hazreti mevlâ
Çekilmiş gözlere bir perdei ahfa
Ey Avni şu hayatın aslı bir rüya

Ahmet Avni Ökbay

Fener Bekçisi

Sen unutulmuşsun kardeşim
Unutulmuşsun deryalar ortasında
Elini bir uzatsan dalga'lar ötesine
TOPRAK
Buram buram toprak ve insan kokusu
Rıhtımlar dalga kıranlar iskeleler sisler içinde
Veya güneşten sarhoş şehirler
Tayfalar uyanır mahmur serenlerin gölgesinde
Çapalarından zincirlerinden sular süzülür takaların
Uzak denizlerden dönen tayfalar balıkçılar kaptanlar
Özlediler artık kadınları
Loş meyhaneleri
Damarlarında mart rüzgârları gibi dolaşır kanları

Akşamdır kardeşim
Saçlarında dolaşan bu iyot kokulu rüzgâr
Kâh yıldızdır kâh karayeldir
Gündoğrusudur poyrazdır hey
Lodostur kardesim
Martılar tuzlu kayalara konar
Sular ve rüzgârlar nefes alır burada
Burada ufuklar duman duman
Mercan mercan kayalar

Sen unutulmuşsun kardeşim
Dostsuz yarsız
Günler kurşun gibi ağır
Gözlerinde hep o aynı manzara
Dalgalar dalgalar beyaz atlar gibi koşar suların üstünde
Haykırır bağırır susar ağlar kâh çocuklar gıbi
Kâh ifritler gibi
Veya bir kadın göğsü kadar yumuşak dalgalar
O tütün ve tuz kokan aydınlık yüzlü insanlar
Öksüz çocuklar dul kadınlar
Duman duman sürünür gözlerine
Karalar bağlamış genç nişanlılar
Sarışın bir ışıkla kamaşır kayalar sular ufuklar

Sarışın bir ışık altından geçer ihtiyar ve genç tekneler

Akşamdır
Gökte iri iri yıldızlar vardır
Neylersin ah neylersin yaslanıver fenerin ıslak duvarlarına
İstersen bir şarkıda söyle Rize'den Sürmene'den Hopadan
Islak ağları güneşe gersin balıkçı kızları
Tütün kırsın
Portakal toplasın
Fadimen uzun saçlarını ayışığında tarasın
İstersen gir küçücük odana
Aç yine binbirinci defa Tahirle Zühre'yi Şah İsmaili Kan Kalesini

Şimdi deniz serindir karanlıktır korkuludur
Neredeyse nisan sisi çökecek yakamozlu suların üstüne
Dolaşılmaz kardeşim
İliklerine işler insanın rutubet
Dolaşılmaz korkuludur geceleyin kayalıklar
Bırak çıksın karanlık kovuklarından yengeçler karidesler
Bırak belirsiz hayatlarını yaşasın midyeler taraklar
Şeytan minareleri istiridyeler
Bir zambak gibi suların üstünde sere-serpe açsın deniz yıldızları
Sürü sürü aksın yakamozlu kaya diplerinden ateş balıkları

Sen yak fenerin ışıklarını
Yak
Deryalar ortasında unutulmuş insanlar var

Nezih CANSEL

Rönesans ve Ümanizm

Nihat Yürektürk

Rönesans eski şairlerin eserlerinde başlıyarak 14 üncü asırdan itibaren bütün Avrupa fikir camiasını içine alan bir devirdir. Rönesans, ortacağın bilim ve san'attaki dar görüşünü sona erdiren, fikir ve ilim erkinliği için çarpısan fedailer asrıdır. Bu fedailer yalnız kilseye değil ayni zamanda ortaçağ zihniyetini taşıyan kimselere karşıda cephe almışlardır. Bu devirde ortaçağın biricik ilmi olan ilâhiyat, bilhassa yeni dünyanın keşfinden sonra, artık insanları tatmin etmez olmuştur. Ortaçağ zihniyetinde her şeyde ağırlık merkezini din teşkil eder dünya, uhrevî hayatta saadet temin etmek için bir ibadet diyarı kabul edilirdi. Rönesansta asıl kıymet dünyaya ve insanlara verilmiş, iasan her şeyden fazla alâka görmüş ve kıymet kazandırılmıştır. Rönesans insanların her türlü esaretten kurtarılmaları için atılmış bir adımdır. İnsan bu devirde her türlü karakterinin nâzımı oluyor.

Ortaçağda ise, ilâhi bir dünya nizamı kabul edilerek, insan bu nizamda mekanik bir uzuv telâkki ediyor. Bu nizamda ahlâk günah ve sevgi mefhumlarına istinat ediyor ahlâklı insanda din kurallarına itaat eden insanlar oluyordu. Bu insanlara «aziz» deniyor ve onlar ideal insanlar olarak kabul ediliyor, her işte, her yerde örnek oluyordu. Rönesansta günah, sevap gibi izafi mefhumlar kalkıyor ve onların yerini faydalı, müspet mefhumları alıyor. Terbiye din noktai nazarından değilde insaniyet, sıhhat nazarından mütalâa edilmiş, milletler arası ahlâk karalları doğmuştur. Dinî ahlâk yerini ümanizm ahlâkına terketmiştir. Bugünkü modern cemiyetlerin terbiye ve ahlâk sistemleri köklerini ta Rönesans devrinden alırlar

Rönesans insanının tıpkı bugünkü insan gibi gayesi bünyevî saadet yani dünya saadetine ulaştıracak yegâne yol olarak da kültür yolu seçilmiştir. Zira kültür, dilleri, ırkları ve dinleri ayrı ayrı olan bütün dünya insanlarını birleştirecek, kardeş yapabilecek, mes'ut edebilecek bir yoldur. Kültür yolunda insanlara temin edebilecek yegâne kuvvet olarak da insan aklı kabul edilmiştir. İnsan aklının bu derece kıymet kazandığı bu devir bir tenevvür devridir.

Rönesansın esas fikri insan saadetini, insan sıhhatini , insanın fikri hürriyetini temin etmek olduğuna göre, Rönesans ceryan, olmuştur Bumanist bir ceryan köklerini antık devirden alır ve dallarınıda yeni zaman ümanizmine ulaştırır. Rönesans ümanizminin dinî sahada insanlara temin ettiği en büyük kazanç fikir hürriyeti, din hürriyeti olmuştur. Din hürriyeti dinsizlik anlamında değil, din kıtaplarının milletlerin dillerine çevrilerek dinî müesselerde okutulması anlamında kabul etmek lâzımdır. Artık çağ ümanizm ve Rönesans ümanizmi zamanlarındaki din kitaplarının tercümelerini kısaca görelim: Milüttan önce 3. asırda İnkenderiyede yetmiş Yahudi lisan âlimi «Ahtıatik» i Rumcaya çevirmişlerdir. Milâttan sonra 383 tarihinde İstanbulda ölen, doğum yeri ve yılı bilinemiyen Piskopos VVulfila (Vefilâs da söyleniyor) İncili ana lisanı olan Gotçaya çevirmiştir. Bu tercüme eser Gotçadan baki kalan yegâne eserdir. Milâttan 400 sene sonra Hieronymus İncili Lâtinceye çevirdi. Bu tercüme 1546 da konsüller kararile Katolik kilisesinin din kitabı kabul edildi. İsmi Vnlgatadır. Milâdî 15. asırda Çek Reformatoru Jean Hus İncili Çek halk diline çevirdi.

16 asırda Şotland Refarmotoru John Knox İncili İngilizceye çevirdi.

Martin Luther yine 16 asırda İncili Alman halk diline çevirdi ve bu tercüme Alman Protestanlarının din kitabı oldu.

Müsbet ilimler sahasında bir hayli ilerlemiş olan yirminci asır insanlarının dahi metafizik ihtiyaçlarını karşılayan din kitaplarının tercüme edilmeleri ve bu tercümelerin dinî müesseselerde okutulması isteği insanların kendi milliyetlerine ve ana dillerine karşı besledikleri en temiz sevgi ve saygının bir sonucundan başka birşey değildir.

BAHAR SABAHI

Meserretle açtı gözlerini
Kuş, taş, ot çayır diken
Nedir bu akisler halinde.
Aydın sabahlarda gözüken?

Meserretle açtı gözlerini
Sularki dalga, dalga; damla damla..
Sularki mai, yeşil, penbe, duru
Açtı gözlerini ihtişamla

Hakikat, güller gibi sarkıyor nebatlarda;
Nerde kara gecelerin sırrı şimdi?
Madem ki gölge gibi kayboldular,
O karanlıkları büyüten kimdi?

Açıyor temaşasına zekânın
Tabiat, büyük san'atının yapısını;
Işık, nağme ve ahenk dolu zamanın,
Tazelikler saklıyan kapısını

Cemal SANER

Tütüncü Maden Köylerinde Bir Gezi

M. Süheyl Esen

Samsunun mahallesi sayılan Maden köylerinin dünya ölçüsünde şöhret yapan tütünlerinden evvel bu köylerde yaşayan vatandaşların içtimaî durumlarını gözden geçirmek te hiç şüphesiz bizi ilgilendirir.

Yekdiğerine yarım ve ya birer saat ara ile inşa edilen Maden köyleri mevki ve manzara bakımından da altın varak halindeki Tütünü kadar güzel ve eşsizdir denebilir. Refah içinde yaşayan köylünün hayat seviyesi de yüksektir. Evleri tertemiz, sofraları tertemizdir. Bir gün yolum yine oralara düşmüştü. Ökse köyünün uyanık ve daima güler yüzlü bir insani olan muhtarı Ahmet dayının tertipli ve temiz odasının pençeresi önünde kahvemizi yudumlarken ufka kadar uzanan dekora hayran oldum. İnsanlar ne tuhaf ? İster tabiat, ister canlı mahlûkat olsun her güzel şey karşısında duygulanmamak elimizde mi ? Şehirlerin Kraliçesi Samsun ve daima Köpüren Dalgalarile hiddetle ve hırçın olan Karadeniz, sırtını Yeşil ve Yayvan Tepelere yaslıyan bu güzelim Köylerin adeta ayaklarına serili duruyor.

Lâkin her güzelin bir kusuru olur derler ne doğru. Emsalsiz Tütün yetişdiren bu Topraklar kısırdır, verimsizdir. Tütünden başka ne ekerseniz yüzünüzü güldürecek mahsul alamazsınız. Tabiat, zaten adı üstünde Madeni yalnız ve yalnız Tütün için halketmiştir. denebilir . . . Buralarda yetişen Tütünün bir eşine Yurd içinde ne de yurd dışında asla yetişmez. Bu topraklara iskân edilen vatandaşlar ve onların torunları da mutlaka Tütüncü kalacaklar, kışın evlerinde henüz emeklemeğe başlayan yavrular mutlaka Tütün kokulu havayı teneffüs edeceklerdir: Ne yapmalı ? Gülü seven dikenine katlanır elbet . . .

Gözün alabildiği kadar bomboş duran Tepelerde Üzüm Bağları yetişdirilemez mi diye sordum ? Yazıkki imkânsızmış. Bütün güzelliklerin bir araya gelmesi ne güç . Lâkin bozkır olan eski Ankarada bu günün Yeşil Cennetini tahakkuk ettirmek mucizesini düşünüyorumda yine şüphe ye ümide kapılıyorum. Acaba olmaz mı ?

Kimbilir belki de olmaz amma o halde bu canım yamaçları ve tepeleri çamlarla süsleyip güzelleştirmek için neyi bekliyoruz ? Gelemen Ciftliğindeki Devlete bağlı Ziraat Mühendisleri köylüye önayak olamazlar mı ? Vaktile Ormanlık olan bu Bölgeyi yeniden ağaçlandırmak kaçınılmaz bir vazife sanırım.

Bütün bu tatlı emel ve düşüncelerden yine köye dönelim. Tütün hevenklerinin arasında gözünü hayata açan bu yurddaşlar belli ki yine gözlerini fâni dünyalarına Tütün askıları arasında kapatacaklar. Esasen özden ve kökten Tütüncü olanlari her nedense başka çeşit ziraat pek alâkalandırmıyor.

Herkese tek evliliğin yükü altında bunalırken ökse muhtarı Ahmet dayı iki tane hâtun edinmiş ve her iki hâtuna da ayrı ayrı evler tahsis etmek dirâyet ve basiretini göstermiştir. Bu marifetli muhtar her iki sayın eşini bir arada oturtmak sevdasına kapılsaydı çoktan kadın dırıltısından ahiretin yolunu tutmuş olur ve mezar taşına da kim bilir ? ne yanık yanık mersiyeler yazdırırdı ! her elini sıktığınız köylü gibi Ahmet dayı da bize tuzludan tatlıya kadar seve seve ikram etti. Türk köylüsünün misafir severliğini ve temiz yürekliliğini laf olsun diye değil candan ve samimî olarak belirtmekden zevk duymamağa imkân yok.

Bu köylerin hiç birisinde kahvehane olmaması. Köylü bundan şiddetle içtinap eder. Buna göz yumarsak tenbelliğe ve kumara alışırız diyorlar. Şehirlilerin kulakları çınlasın. .

Lüks ve israfla mücadele eden bu köylerde düğünler başlı başına birer alemdir. Her yaz evlenecek delikanlılar çeşme başına yakın bir yerde toplanarak su almağa gelen genç kızlar arasından müstakbel eşlerini bizzat seçerler. Lâkin tam manasile demokrasinin hüküm sürdüğü köylerde kızın da eşini beğenmesi şarttır. Bundan sonra nışan yapılır. Kahveden ve kumardan vebadan kaçar gibi çekinen köylü düğün zamanı gelince tereddütsüz kesenin ağzını açar. Bir kelime ile düğünler birer yıkımdır. Erkeğin ne kadar fakir olursa olsun kız tarafına bin beş yüz liralık altın götürmek zorunda olduğunu söylersem şaşarsınız elbet ? Nişan ve düğün dört ve ya beş bin liradan aşağıya çıkmaz. Bundan kız tarafı da erkek tarafı da yaka silkiyorlar. Lâkin neye yarar. Gelenek karşısında boyunları kıldan ince kılıçtan keskindir . . .

Bir delikanlı yirmi yaşına kadar evlenemezse yandı demektir. Çünkü bu yaşdan sonra kız, kart diye erkeği beğenmez : Anlattıklarım bir hikâye değil bir gerçektir.

Çırakman köyünde bekâr ve ailesinin hali vakti yerinde, yakışıklı bir delikanlıya neden evlenmediğini sordum ? Acı acı yüzünü buruşturdu. Yanımızdan uzaklaşınca da bir başkası evlenecek fakat hangi kapının ipini çektise olmaz bu yaştan sonra sana kız yok cevabını aldı. Vah zavallı vah ! Henüz askerden gelen yirmi dört yaşındaki bu ihtiyara kızlar amma köy kızları boykot yapmışlar . . Ömrünün sonuna kadar bekâr kalmağa mahkûm. Herkesin merhametini celbeden bu yakışıklı delikanlıya ben de acıdım. O halde dedim şehirden kız alsın muhatabım bıyık altından gülümsiyerek efendi diyor köylü şehirli kızı alıpta ne yapsın ? Onlar tarlada, dağda ve bayırda çalışırlar mı ? . . . Doğru söze ne denir. Ve bu yirmi dörtlük ihtiyar delikanlı bekârlığın sultanlık olduğunu öğreninceye kadar dövünüp duracak. Veyl biçareye !

Naylon köye de sirayet etmiş. Naylon çoraplı, yılan pabuç giyen köylü kadınlar da var. Moda denilen bu rakipsiz kuvvetin karşısında şehirli olsun köylü olsun biat ediyoruz...

Madenin yalnız tütünü değil kızları da gerçekten güzel. Bu köylerden kız almak için terazinin bir gözüne kızı otortup diğer kefesine de ağırlığında altın doldurmanız lazımdır. Unutmayınız ki yaşınız da asla yirmiyi geçmiyecektir . . . .

Çeviren : **Halide Onay**

İmparator aklama belgesi

François - Joseph zalimliğe varan haşinliği ile ailesi için bir dehşetti. Ekserisi zevk sefa ardında koşan 40 kadar arşüdükle akrabalığı olmasından pek üzgündü. Muazzam servetinin elverişli olmasından ve ya bu cömertliği icabettirdiğinden onların borçlarını öder dururdu. Fakat arşidüklere, geniş kemikli elleriyle verdiği maddî cezalarla da öfkesini yenerdi.

Bir akşam, imparator ailesine mensup bu zevk düşkünü insanların en havaisi, fakat en sempatik ve en zarifi arşidük Othon titaraya geldi. Bir gözü mosmsr bir halka ile çevrilmişti. tiyatro müdürüne :

— Nasıl ; güzelim değil mi ? dedi

Müdür derhal :

— Altesleri sakın düşmüş olmasınlar, diye atıldı.

— Aslâ. sayın dostum. Amcam borçlarımı ödedi. Ve oklama belgesini bizzat kendi elleriyle yüzüne koymayı arzu ettı.

Ah ! şu meşhur adamlar

Alexandre Dumas père kendisinden daha talihsiz meslektaşı Soumet'nin piyeslerinden birinin temsilinde bulunuyordu. Birdenbire sandalye komşusu yazarın omuzuna vurdu ve ona, uyuyan bir seyirciyi gösterek :

- Sizin yazılarınızın yarattığı tesire bakın, sayın dostum dedi

Söyliyecek birşey bulamadığından zavallı Saumet dudaklarını ısırdı. Fakat ertesi gün, Théâtre François Dumas'nın bir dramını oynuyordu. İki arkadaş gene beraberlerdi. Sıra Soumet'ye gelmişti. Orkestra koltuklarından birinde uyuyan bir seyirci gördü ve bu keşiften içi titriyerek Dumas'ya döndü, acı bir sesle:

- Serpin yazılarınızın yarattığı tesire bakın, sayın dostum dedi

Üç silâhşorlar yazarı hiç istifini bozmadı. O da aynı tabiyeyi kullanılarak Soumet'ye uyuyanı gösterdi ve kulağına:

- Bu, diye fısıldadı, sadece dünkü bay henüz uyanmamış.

Bir iplik

İngiltere ile Amerika arasına ilk denizaltı kablo konulduğu zaman kraliçe Viçtoria, Birleşik Devletler Başkanına : "Nihayet memleketlerimiz arasında bir bağın tesis edilmiş olmasını öğrenmekle pek b ıhtiyar oldum" diye bir tel çekti. Birleşik Devletler başkanı buna şöyle cevap verdi : Majesteleri unutmasınlar ki bu bağ bir ipliğe dayanıyor.

Bengü Köyü

Şakir BENGÜ

Bengü, Bafra İlçesinin kalabalık ve ayni zamanda en uzak köylerinden biridir. Dağınık olup müteaddit mahallâta ayrılmıştır. Esas itibariyle iki büyük kısımda müteleâ edilebilir :

Bengü Ovası

Diğer mahalleler (Bengü Yaylaları)

Bengü Ovası, Kızılırmağın kenarından düz bir satıhla başlayıp kısmen seviyeyi muhafaza ve kısmen de hafif meyiller yaparak köy deresi namıyle maruf mahalle doğru uzar. Evlerinin inşası gayri muntazam olmasına rağmen köyün umumi görünüşü çok şirindir. Denilebilirki, inkişafa pek musait bir kasaba nüvesidir.

Köyde halen bir okul, çok eski bir mazisi olan minareli bir Cami civarında vaktiyle muhite göre çok büyük Din adamları yetiştirmiş ve fakat şimdi harap bir halde olan bir medrese, usulüne uygun inşa edilmiş muntazam bir çamaşırhane, halkın daha ziyade zaruri ihtiyaçlarını karşılıyacak emtiayı satan 3-4 dükkân ve bir kahve vardır.

Kıreçcilik burada şayi ve malûmolmasına rağmen ve hatta Kiremit ve Tuğla imal ve inşaatı da bilindiği halde maalesef evlerin hemen hemen hepsi ahşaptır. Sebebi Ormanın bol oluşu ve ahşap inşaatın daha kolay ve ucuza mal olmasıdır.

Ovanın yazları sıcak ve bunaltıcıdır. Mamafi yazın boş denecek kadar ıssızdır. Herkes Yaylalara çekilir. Yazın bilhassa su sıkıntısı kendini gösteterir. Kışları çok soğuk olmakla beraber bazan ırmaktan ırmak yeli eser ki, pek amansızdır. Çam ağaçları bilhassa boldur.

Bengü yaylaları kısaca zikredelim.

1 - Anbaryani	2 - Değirmenyan	3 - Başkaya	4 - Alanbaşı
5 - Bayfaca	6 - Kırıkdere	7 - Ese çukru	8 - Enci deresi
9 - Gökgöl	10 - Kozacık	11 - Uluhavlu	12 - Soğuk oluk
13 - Çatakseki			

Bunların bazılarının birbirine uzaklığı 3 - 4 saat sürer. Hattâ ovaya uzaklıkları bundan fazla bile sürer. Mesafenin uzaklığından ziyade muntazam yollar yoktur. Esasen köyü kasabaya bağlayan kara yolu da haylt bozulmuştur. Diğer ittisal vasıtası ırmaktir.

Bu dağınık oluş keyfiyeti idareyi biraz güçleştiriyorsa da her hangi bir şekilde ayırmaya da imkân yaktur. Zira mahalleler arasındaki münasebei bilhassa arazi bakımından- çok girift ve yakındır. Esasen bazı mahalleler bir dağ eteğine veya bir dere kenarına serpilmiş bir kaç haneden ibarettir.

Halkın geçim tarzı ve gelir kaynakları

Umumiyetle halk fakirdir. Ve nüfusuna göre arazisi azdır. Başlıca iştigal ettikleri işler :

1 - Ciftcilik hemen hemen hepsinin az veya çok bir arazisi vardır.

Bu bakımdan ekseriyet çiftçidir ve bizzat icrai ziraat eder.

2 - Kireçcilik : Bengüde büyük kitle halinde kalker taşı olup Irmak kenarında Sarıkaya önünde 20 ye yakın kireç kuyusu vardır. Bengü kireci de makbul ve muteberdir. Fakat kireçciler büyük sermayeleri kimseler olmadığı için kuyuya sarf ettikleri parayı uzun müddet bağlı bulunduramazlar. Bu bakımdan zaruret dolayısile maliyet değerinden dün bir fiyatla kireç sattıkları vakidır. Aralarında bu hususta bir birlik (ortaklık) kursalar Bengü için iyi bir gelir kaynağı olabilir. Böylece kuyular adedi çoğalır. İyi hesap edilmiş tek bir fiyat üzerinden kireç satmak mümkün olur. Bu hususta ilçe kaymakamının yardım ve bilhassa onları tenvir etmesi şayanı temennidir,

3 - Kayıkçılık : Ova sakinlerinin hemen hepsi eyi ve cesur kayıkçılardır. Bunlardan bazılarının hususi kayıkları olup diğer bir kısmı da gerek sair nakliyatta yevmiye ile çalışırlar. Bengü ovası ayni zamanda Vezirköprü-Bafra arasında Kızılırmak kenarında mühim bır iskele vazlfesini görür.

4 - Hayvancılık : Bilhassa Koyun ve Keçi boldur. Sığır At Ester ve sair hayvanlar şahsi ihtiyaç nisbetinde bulundurulur.

Koyun ve keçiden her türlü istifade imkânları sağlanır. Canlı satılır Yağ ve peynir yapılır. Kekik kokan Bengü yağları ve yağlı peynirleri pazarda herkes tarafından aranır ve erkenden atılır.

Bu hususta da Bengülüler biraz tenvire muhtaçdırlar. Çünkü hemen hepsi de kireçci : kayıkçı ve hayvancılıkla iştigal ederler. Bir iş bölümü yapılmamışdır. Bu bakımdan bu işlerden layıkı veçhile istifade edemezler.

5 - Tütüncülük : Tütün daha ziyade Ova ; Anbaryanı, Değirmenyanı, Başkaya ve Uluhavlu mıntıkasında dikilir. Üçüncü mıntıka olmasına rağmen bazan pek nefis tütünler yetişir

İçtimai ve Siyasi terbiye

Bengülüler bu bakımdan da meziyetlere sahipdirler. Denilebilirki Bengüde misafir perverlik ve yardımlaşma azami haddini bulmuştur. Bengüye kim gelirse gelsin misafir addedildikten sonra hiçbir menfaat mülahazasına müstenit olmaksızın ellerinden gelen izaz ve ikramda bulunurlar. Gelen şahıs tek bir şahsın değil bütün köyün misafiri addolunur.

Umumiyetle fertler uysal ve mutedil karakterlidirler. Pek ender, hemen hemen hiçbir zaman adam öldürme, soygunculuk, gasp, meskene tecavüz gibi suçları tesadüf edilmez. Daha ziyade kız kaçırma vakaları olur ki bu da ekseriye tatlı bir netice ile başlanır. Sebebi de kızların evlenmesinde kızın reyinin değil baba hakimiyetinin üsiün olmasıdır.

Bengü halkı düğüne çok meraklıdır. Düğüne herkes en mühim işini bırakır. Bilhassa yardımlaşma, toplu yaşama burada kendini gösterir. Düğün masrafları daha ziyade erkeğe yüklendiği için damad fakirse bütün köylünün; Buğday ve sair yardımlarla onun yükünü hafifletirler.

Düğün de davul zurna çalınır. Ekseriye üçgün devam eder. Birinci gün gelen davetlilere yemek (Düğün keşkeği) verilir. Oyunlar oynanır.

İkinci gün Güreş ve At yarışları yapılır.

GÜNÜN KÖTÜ TELKİNLERİ

Hasan YÜCER

İlmî etüdler ile uzun uzadıya sosyolojik izahlardan sarfınazar edip biz, burada, aktüel olayları nazarı itibara alarak gözümüzle gördüğümüz, işitmekte olduğumuz bazı dedikoduların yersiz olduğunu açıklamaya çalışacağız.

Ekseriya iki kişi veya daha ziyade kimseler bir araya gelince dertleşmek ihtiyacını duyarlar. Günlük işler, geçmiş ve gelecek, kadın ve moda, konser ve sinema ves... kısaca günün siyasi. iktisadî OLAYLARI şöyle bir gözden geçirilir. Bu arada konuşmanın seyri "ahlâk ve gençlik" gibi içtimaî dertlere de intikal etmekten geri kalmaz.

Sisli, kirli kahve köşelerinde, gazinoda, masa başlarında iyi kötü bir sohbet dekorunun her an mevcut olduğunu görmek kabildir. Bu arada Samsun gibi kalabalık bir muhitte; aile toplantılarında, mangal başına, sıcak soba etrafına sandalye ve kollariyle halkalanmış komşu dostların ahlâk, gençlik ve bu neviden konular üzerinde nasıl bir çekişme ile dedikodu düellosu yaptıklarına bol şahid olduk. Şu kış mevsiminin kötü bir talihe uğrayıp uzun senesi de pratik yetişen politikacılara, demode olmuş ahlâk feylesoflarına geniş fırsaatlar bahşetti. Cinaslı cinaslı konuştular ; çok kafa yordular ve şu ûlvî neticeye vardılar: "efendim ahlâk bozuk, gençlik gitti ; mahvoldu.." ve dahası devam ediyor: "biz bu ahlâk ile battık ; bu ne hal, ne fecaat.. hey gidi eski günler.." gibi cümleleri, seslerine feryadî makamından hazin bir ton verip; sahnedeki dram aktörleri gibi yanaklarında, alınlarında biriken demet hatlariyle bedbin çehre altında terennüm edip durdular ve duruyorlar da.

İnsan bunları duyunca nerede ise

Üçüncü gün Atlılar ve Tabanca sesleri arasında Kız Babasının evinden damadın evine at üstünde götürülür. Ertesi gün duvaktır. Kadınlar duvakda akşama kadar oynarlar. Bütün oyunlar (Bengülü Niynası) denilen hususi bir tempoya uygundur.

Dinlerine çok bağlıdırlar. Bilhassa Cuma namazlarınt hiç ihmal etmezler. Espsen burası vaktiyle din adamlarının yetiştiği bir muhitti.

Tarihî eserler :

Bengüde tarihi bir takım eserler bulunduğu, bu bakımdan tarihi önemi olduğu da bilinmektedir. Ezcümle ırmak kenarında bvlunan Köprülü Mehmet paşa tarafından yaptırılmış Han, vaktiyle kahramanlış nişanesi olarak uerilmiş olup dp cami de muhafaza edilen tarihi bir sancak ve bazı yazılır.

Bu nşktalar ancak evimize mensup tarihi eserleri tetkik kurulnnça yapılacak tetkik gezisinden sonra daha ziyade teva üh edeceğinden bu hususa ait izahatı bu gezinin neticesine bırakıyoruz.

kıyametin gelip çattığına inanacağı, kollarını kavuşturup yemekten içmekten kesileceği geliyor. Biz, ruh ve vicdanı, şuurdan mahrum bir meçhule sınsi şekilde sürükleyen bu öldurucü telkin karşısında hiç te bu kanaatte değiliz. Bu ahlâkçı bilginler hangi ahlâk yokluğundan, hangi gençlik çöküntüsünden bahsediyorlar. Geçmiş günlerin ahlâk ve gençlik sisteminde ne gibi zinetli eşya buluyorlar da zamanları hüsranla yadediyorlar ?

Filhakika ikide - bir her söze daralışta, her can sıkıntısı basmasında, sırf konuşma olsun diye "ahlâ ve gençlik hakkında ulu orta matik yürütmek, bilgi torbasından l r cümle çıkarıp moralist kahramanı kesilmek, kendi içimize bir nevi zehir tahumu serpmek demektir. Niçin bu günki ahlâk ye gençlik geriliyormuş, niçin bu ahlâkle batıp mahvoluyor muşuz ? Gözlerimizi biran için maziye çevirirsek bu ahlâkçı üstadların orada hoş gördükleri şeylerin bugüne kadar boş olduğunu görürüz.

Evvelâ gençlik hakkında ileri sürülen gerileme isnadlarını biz kabul etmiyoruz. Bu konuyu ayrı bir sayıda belirtmek istiyaruz. Burada şu kedarcık söyleyelim ki; bilâkis bugünün gençliği dünkünden daha sağlam ve enerjiktir, iradesi kuvvetli, bilgisi daha yüksektir. Mücadeleci ruh aşılayan sporlariyle, yüzlerce açılmış kültür yuvalarında okuyan miktarile dünkünden çok farklıdır. Feragat ve fazilet duygusu, millî hisleri hergün biraz daha kamçılamaktadır. Hûlâsa bu konuda yersiz endişelerle kendimizi kötü telkinler altında gevşetmek bir saflık olur.

Ahlâkın bozulmuş olduğu iddiası da mübalağa edildiği kadar değildir. Bu pratik ahlâkçılar madalyanın öteki tarafını görmüyorlar. Veyahud da görmek arzusunda değildirler. Zaman ve mekân içinde ahlâk anlamının renk değişikliğine uğravacağını sezmiş olsalardı, "bu ahlâk ile mahvoluyoruz.." gibi maneviyatı kırıcı cümlelerile "ahlâksızlık" zemini hazırlamak gafletine düşmezlerdi. Dün bir ahlâk vardı, bugün de bir ahlâk mevcud; dünün hasretini çekenler bu günün ahlâkı içinde yaşayıp bunaltı duyacaklarına, iki yoldan birini seçmiyorlarda, halâ etraflarına bedbinlik havası çöktürmeğe uğraşıyorlar.

Biz burada; daha evvelde zikrettiğimiz gibi, ahlâk nosyonu üzerinde meşgul olmıyarak sadece bugün için bir izmihilâle doğru sürüklenmediğini iddia ediyoruz. Sadece telekkilerin değiştiği ve değişeceği kanaatindeyiz. Eğer bu talâkki değişikliği ahlâk bozukluğu manasına geliyorsa sosyal kanunların mevcudiyetini inkâr etmek bedbahtlığına düşmüş olacağız.

Şurada burada çene yarıştıranların daha ziyada zevahire kapılarak yanlış hükümler verdiklerini sanıyoruz. "Ahlâk çöküyor.." diye fikir yürütenler mes'eleye tek bir cepheden bakıyorlar ve meselâ: ahlâksızlık misali sorulduğu vakıt "filân açık, geziyor, filânı taniyorsunya, o, işte felânile.." yani daha ziyade iki gencin flört edişi en sağlam ahlâksızlık örneği olarak gösteriliyor.

Evet, iki gencin yanyana gidişini hor görenler bunun adını ahlâksızlık

koyarlarken, birbirlerinin en yakını ve meselâ kız kardeşi olduğunu bir türlü akıllarından geçirmiyorlar. Kaldıki, müstakbel bir yuvanın temelini çatısını kurmak üzere, bugünün telekkileri altında anlaşmak isteyen iki gencin istikbalini baltalamak bizce ahlâaksızlığın kendisi oluyor.

İşte "ahlâk gerilemesi„ ne evlilik çağındaki kimselerin hareketleri misal verilirken, şu «Ahlâk» kelimesinin yanına bir kelime daha ekliyerek yani bir isim tamlaması (izafet terkibi) yaparak daha nice ahlâksızlıkların bulunacağını düşünmiyoruz. Meselâ: ticaret ahlâkı, yere tükürmemek ahlâkı, oturmak ahlâkı vs.. Birinci bahsetmiş olduğumuz şekli daha çok dile dolayorlarda, «yahu sen de hep sokağın ortasında tükürüyorsun, bu ahlâksızlık «diyen nedense pek az. Mukaddes tanıdığımız mahkemelerin karalile alınlarına «Karaborsacı» damgası vurulan şiş karınlı harp zenginlerinin gayri meşru kazanç hırsı ahlâksızlık sayılarak ona kimse boykot koymiyor; çabuk unutuluyor. Halbuki pa : hırsı nice ahlâksızlıkların mikro mu ekiyor. Yani zevahirin arkasında en büyük rezîletler gizli suretle ika olunuyor. (I) Gürültülü bir mecliste herkes kendisi susarsa gürültü olmıyacağını bilmek gibi, kendi ahlâkını islâh ederse fenahkların kökünden kalkacağını bilmek nedense kolay kolay hatırlanamiyor. Velhasıl ahlâk fıkdanından bahsedenler bugünkü durumu bir evham derecesine çıkarmakla gevşemeğe, bır inat sarsıntısına yol açıyorlar. Bizi daha ziyade üzen cihetlerden birinde münevver tanıdığımız bazı kitlelerin bahis konusu olan telkinlere iştirâk etmesidir. Bir ihtimâl de olsa emperyalist pençenin görünmez silâhını bu gibi şekiller altında kullanacağı düşüncesini de hesaba katarak şunu da ilâve ediyoruz ki, bu gibi telkinler bizi ikaz ettiği nisbette önem taşır. Ancak arihin her devresinde affedilmesi imkânsız gayri meşru hareketlerin ahlâksızlık olduğunu hepimiz kabul ediyoruz

Konumuzu bir neticeye bağlarken şunları da söyliyebilirim ki, biz; içinde bulunduğumuz cemiyet ve fert ahlâkının bir tekâmül devresi geçirmekte olduğuna kaniiz. Bu evolüsyon safhasına her milletin tarihinde rastlamak mümkündür. İdeal ahlâka hemen erişmek ve demekle yapılması öyle kolay bir iş değildir sanıyoruz. Ancak biz inanıyoruz ve iddia ediyoruz ki, bir gün bu cemiyette görünen şeyler ortadan kalkacaktır. Yeterki hepimiz iyi ahlâk telkincileri olarak çocuklarımızı temenni ettiğimiz ahlâk sistemine göre yetiştirmeğe uğraşalım. Her halde bir İsveç bir Fin milletinin ahlâkı gökten zenbille inip morfinle kafalalara sıkılmadı. Belki onlara da bizim geçirdiğimiz krizlere maruz kaldılar. Onlar, bugünkü örnek ahlâk derecesine yükselirken her halde doğru bir çizgiden geçmediler.

Bugün en büyük noksanlığımız kültürsüzlüğümüzdür. Okuma çağında olup okumıyanların adedi pek çok. Okumuş olmak ta kâfi değildir; okumuştan ziyade okumak zevkini kendisinde bulanlar bizce daha kıymetlidir. İşte okuyarak iyi şeyler öğrenmek istiyenlerin sayısı arttığı gün ahlâkımız yeni merhaleler katedecektir. Batıl itikatların köhneleş-

(I) - İslâm cild I Sayı 147

Samsun'da eski Türk spor ve oyunları

IV

Mustafa Ülken

Atla eve çıkmak: Talimli ve iyi terbiye edilmiş atlarla, gelin evinin merdivenlerinden evin salonuna çıkıldığı, olmıyacak hediyeler (Kuş südü, Arslan yumurtası...) istiyerek düğün sahibinin zor durumlara sokulduğu çok olur. En sonunda bir çevreye, işlemeli bir mendile razi olunduğu nadir değildir. Maksat alınan hediyede gösterilen maharet ve kazanılan ündedir.

Köyün bekâr delikanlı ve genç kızları bir evin avlusundaki çimenliğe veya ağaçların çevrelediği bir alana toplanırlar. Delikanlıların ve genç kızların birer erkek gurup başısı bulunur. Bunlar, guruplarından birinci seçerek meydana çıkarırlar; bu oyuncuya, karşı tarafın gurup başısı meydan okuyana bir rakip seçer. Erkek ve kız birbirinden dört beş adım uzakta, müzikanın temposuna uyarak, Kafkas oyunlarından, rakıslarından birini oynarlar. Yorulan özür diler, meydanı rakibine terkeder. Gurup başı, buna karşı başka birini çıkarır. Oyunlar iddialı bir şekilde sabaha kadar devam eder. Bu oyunlarda erkek ve kızların hareketleri ölçülü, tam bir nezaket ve terbiye içinde devam eder. Dedikoduyu, serzeneşi mucip olacak, adaba aykırı en küçük bir nezaketsizlik, en küçük bir iyma ve lâtifeye dahi müsaade edilmez. Erkekler ile kızlar arasındaki münasebette, zamanımızın münevver neslinde görmeyi çok arzu ettiğimiz, âdab ve erkâna müstenit bir takt mevcuttur. Bu oyun Çerkes köylerine mahsusdur. Diğer spor ve oyunlar gibi Samsun köylerinin hepsinde yapılmaz.

Post yarışı : Düğünü paydos etmek için, umumiyetle, post oyunu oynanır. Bu oyun hakiki yiğitlerin mücadelesidir. Atına ve biniciliğine güvenmiyen yarışa katılamaz. Yoksa at altında kalmak, ezilmek, kafa ve göz gitmek, kol kopmak işden değildir. Bu ayunların bazan, kaplan sürülerinin birbirlerinin üzerine atılması gibi heycanlı olmasına sebep, birbirlerile iddialı olan ayrı ayrı köylerden erlerin çatışmasıdır. Post yüksek bir yerden

---

miş düşüncelerin yerine realite süzgecinden geçen «güzel düşünceler» in yerleşeceği günler arefesindeyiz

Din derslerinin de eğitim sistemi içinde yer almış bulunması, ahlâk davası esaslı bir destek olacağı cihetle bu ümidimizi daha da kuvvetlendirecektir. Zaten terbiyede, ahlâkta dinin bugün icaplarına göre esas tutulması, bizce en emin yollardan biridir. Zira, dine uzak olmak ahlâk fikirlerinin ziyamı intaç edebilir. (II) Hülâsa her kes kendisinin ve yakınlarının ahlâkını mazbut tutmağa çalışır ve bunu yaparsa «ahlâk bozukluğu» ortadan kalkacaktır.

(II) - İslâm cild I Sayfa 148

(ağaç, kaya, yar, ev...) atılır. Post geyik, koyun gibi bir hayvan derisidir. Postun düşeceği yerde yayalar, atlılar, postu kapmak için bekleşirler. Post havadan süzülerek düşerken yayalar ve atlılar onu kapmaya çalışırlar. Yayalar önce kaparsa, atlılar onlardan postu alabilmek için boğuşmaya başlarlar. Postu yayalardan kurtarmak için atlılardan bir kısmı atlarından inerler, atlılardan biri postu kapınca, kendi atına atlıyabilirse atlar kaçar, buna imkân bulamazsa postu atlılardan birine verip kaçırttığıda olur. Bundan sonra yalnız atlılar arasında yarış ve mücadele başlar. Yarışın diğer kısımları daha evvelki yazılarda anlattığımız, fındık gömleği ve bayrak yarışının hemen hemen aynıdır. Düğün evine postu getiren musabık postu ve diğer hediyeyi alır. Bu yarışın hususiyetide «Postu geç götürdül» diye bağırmak ve buna postu götüren yiğidin veya köyünün adile cevap verilmek suretile bahşiş edilen şereftir. Post yarışı eski Türk sporlarından Beyge'nin sadece adı değişmiş şeklidir.

Bu yarışlarda hediye olarak, altın para zamanında, 5 - 10 lira verildig koşucu tarafından beğenilen bir silâh, at veya elbise alındığı olurdu. Eski düğünler, bu suretle, gençlere yiğitliklerini göstermiye fırsat veren bir er meydanı vazifesi görürdü. Bu meydana girmek ve bu meydanda yiğitlik belgesini almak, her Türk gencinin rüyasına giren bir gaye olduğu o güzel günlerde Türkün maddi ve manevi gücü bir bayrak gibi göklerde dalgalanmakta idi. Gitgide tatlı birer hatıra olan o güzel gelenekleri büsbütün öldürmemek için temenniler ve iyi dilekler artık tedbirlere yerini bırakmamalıdır. Türkün ve ordunun hakiki insan gücü köylerdedir. Köy delikanlıları boş zamanlarını köy kahvelerinde, kumarhane ve meyhanelerinde öldürmektedir. Bir hamaset destanı olan Türk tarihini şuurla idrak etmiş olanlar, Türk hayatının hakiki mesnedini bilenler, ve gönüllerini bu ibret dolu sosyal olaya çevirsinler. Bu hayat tabletinde gelecek zamanların tarihi yazılmakta dır.

TULARECİTO

II

JOHN STEİNBECK — Çevirenler : Erol Cansel - Nezih Cansel

- Bu küçük Kurbağa mektebe gidecek halde değildi. Çalışmaya kabiliyeti var, elleriyle çok güzel işler yapabilir. Fakat mektepte öğretilen ufak tefek şeyleri pek beceremez. Kendisi deli değil, fakat yapısı noksan işte Bunu aynen müdüre söyledim. Ama o bana, onsekiz yaşına kadar mektebe gitmeye mecburdur, kanun böyle emrediyor, dedi. Çocuk yedi yaşında yürümeye başladı, ve o derecede kaldı. Onun da kanunu böyleymiş, bundan bana ne ?

- Onu hapis etmeli, dedi Bayan Martin. Kendiniz de gördünüz, çok tehlikeli bir mahlûk.

- Yok, yok Bayan Martin, onu kendi haline bırakalım, hiç bir zararı yok. Kimse onun gibi bir bahce yapamaz, hiç kimse inekleri onun kadar iyi ve süratlı güdemez. İyi bir çocuk. Huysuz bir atı adam etti, bir köpeği kamçılamadan uslandırdı. Ama ne dersin, kanun ilede birinci sınıfa git, FARE, FARE diye yaz, çiz diyor. Deli olsaydı, kamçılarken beni öldürmez miydi ?

Bayan Martin, bu herifi kaba, lâf anlamaz birisi olarak hissetti. Kendini de çok asil gördü, Ertesi günü mektebe gidince Tularacitoyu karşısında buldu. Çocuk, erişebildiği her yere resim yapmıştı.

— Baksana diyordu, bir yığın daha... Bir defterim var, içine sürüyle yaptım.. Yer olsa şuraya da yaparım.

Bayan Martin, resimleri hiç sildirmedi. Sınıf çalışmaları defterlere yapıldı. Fakat tatil gelince de hastalığını bahane edip, istifasını verdi.

Yeni öğretmen bayan Morgan, çok genç ve çok güzeldi. Eh, insan böyle aşikâr güzel olunca elbette iri, şehvetli kır adamlarını düşündürürdü. Mektepteki çocuklar arasında on yedi yaşında olanlar vardı. Böyle genç ve güzel bir öğretmenin disiplini muhafaza edemiyeceğinden korkuluyordu.

Bayan Morgan'ın vazifesine karşı derin bir sevgisi vardı. Bu mesele talebeler arasında hayret uyandırdı. Çünkü çocuklar hep içi geçmiş, ihtiyar ve yorgun kızlar göre göre onlara alışmışlardı. Bayan Morgan ise okuturken zevk duyuyordu. Mektepte büyük bir itibar kazandı ve büyük hadiseler oldu.

Daha başlangıçta bayan Morgan Tularecito'ya hayret etmiştir. Ona dair hiç bir şey bilmiyordu. Fakat o günkü patırtının hikâyesini öğrenince Tularecito, resim yapsın diye hususi bir yer ayırdı. Ona kendi parasiyle bir resim bloku ve yumuşak uçlu bir kalem aldı. Neticede çocuk, okuma yazmayı tamamen bıraktı, sabahtan akşama kadar resim yaptı. Ve her öğleden sonra öğretmene çok güzel yapılmış bir resim gösterdi. Bayan Morgan'da resimleri siyah tahtanın üstüne iğneledi.

Talebeler, öğretmenin bu yeni buluşunu sevinçle karşıladılar. Öğretmen ikinci bir yenilik daha yaptı: her öğleden sonra yarım saat için talebeye kitap okuyordu. Talizman'dan İvanhoe dan Zane Grey'in (Av hikâyeleri)'den (Deniz Kurdu, Ormanın Daveti)' den parçalar okuyor, fakat kurt ile piliç gibi çocuk hikâyelerini kat'iyen anlatmıyordu. Okuduğu hikâyeler hep heyacanlı, büyük adam mevzularıydı.

Bayan Morgan güzel okuyordu. Çocuklar ona, öyle bağlanmışlardıki artık mektepten kaçmayı düşünmez olmuşlar, bir sahife kaçırırız korkusu ile gözlerini dört açmışlardı.

Tularecito, resim yapmaya devam ediyor ve arada bir durup elâlemin yazdığı bu acaib hikâyeleri kim dinliyor gibilerden öğretmene bakıyordu. Sanki bunu niye dinliyorlar? Tularecito hiç birine kulak asmadı.

Daha sonraları Bayan Morgan sınıfın büyük çocuklarını şımarttığını gördü. Hepside peri masalları istemeye başladılar. Hani bu iş kendisi için de fena olmazdı. Artık öğleden sonra yarım saat peri masalları okumaya başladı.

Tularecito'da bir değişme oldu. Öğretmenin cinlere, perilere, şeytanlara dair hikâyeler okurken, merakı kabardı, resim yaparken kalemi elinde tutmaya başladı. Bir gün öğretmen, cücelerin hayatına adetlerine dair bir hikâye anlatırken, çocuk kalemi elinden tamamen bırakıp, kelimeleri içercesine öğretmene doğru eğildi.

Dersten sonra, bayan Morgan pansiyoner olduğu çifliğe doğru yollandı...

Bu yolda tek başına yürürken deve dikenlerinin ucuna sopa ile vurup koparmak, çalılara taş atıp bıldırcınları ürkütmek hoşuna gidiyordu . Ah diyordu, bir köpeğim olsa, önümde sıçrasa topraktaki ayak izlerini çukurları bulsa hüzünlü kuş seslerini dinlese, topraktan yayılan kokuları hissetse...

Birgün öğleden sonra merakını gidermek için tepeşirli bir kayaya bakmaya gitti. Aşağı doğru inerken elini sivri bir kaya yırttı. Ben niçin geldim başıma ne geldi. Burada kendimden bir parça bırakıyorum. diye söylendi ve kanayan elini kayaya doğru salladı.

O akşam öğretmen, mektubunda şöyle yazıyordu: Mecburi olan yaşama ve üreme külfeti altında insan kendinden kendi mevcudiyetinden bir şeyler bırakmalıdır. Bu deliller bir ağaçta bir kayada veya diğer insanların hayatında bırakılabilir. Bu derin arzu umumi bir yü znumaraya ayıp kelimeler yazan çocuktan tut da kendi mevcudiyetini ırkının ruhuna kazıyan BUDA 'da dahi vardır. İşte hayat böyle hayelden ibarettir. Bazan yaşayıp yaşamadığımızdan şüphelendiğimizi veya yaşadığımızı isbat için silkinişimizi düşünüyorum.» Öğretmen bu mektubun bir kopyasını çıkarıp sakladı.

Sınıfta öğleden sonra cücelere dair hikâyeyi bitirip evine giderken yol kenarındaki çalılar sallandı. Ve Tularecito'nun başı göründü . . Öğretmen :

- Oh, beni korkuttun, diye bağırdı. Bir daha karşıma böyle ansızın çıkma !

Tularecito kalktı ve kasketini kalçasına vurarak gülümsedi, Bayan Morgan içinde ansızın bir korkunun büyüdüğünü hissetti. Yol ıssızdı. Aklına, okuduğu korkunç hikâyeler geliyordn. Titreyen sesini güçlükle düzelti :

- Ne istiyorsun ?

Tularecito daha iri gülümsedi ve kasketini daha sert vurdu . . .

- Bir şeymi soracaksın, ne istiyorsun ?

Çocuk, konuşmak için gayret sarfetti ve gülümsemesi kayboldu.

- İyi ya, bir şey istemiyorsan ben gidiyorum.

Öğretmen bir adım attı.

Tularecito yeniden davrandı :

- Hani o adamlar vardı ya . . .

- Hangi adamlar ? diye ürkek bir sesle öğretmen sordu.

- Hani o kitaptaki adamlar . . .

Bayan Morgan ferahladı ve gülmeye başladı. Yalnız saçlarının uçuştuğunu hissediyosdu.

- Şey . . cüceleri mi söylüyorsun ?

Tularecito başını salladı.

- İyi, neresini soruyorsun ?

- Ben onları hiç görmedim, dedi Tularecito.

Öğretmen sesinin tonunu hiç bozmadı :

- Vallahi bilmem ki, bu adamları çok az kimse görmüş . .

- Ama cüceler varmış.

Bayan Morgan'ın gözleri merakla açıldı :

- Yok canım . . . kim dedi bunu sana ?

- Hiç kimse.

- Kendin görmemişsin, kimse de sana bunu söylememiş, nereden biliyorsun ?

- Ben onları tanıyorum, seslerini duydum. Kitapta sen okurken onları iyice tanıdım.

Bayan Morgan kendi kendine : "Sanki bu garip oğlana cüceler var dersem ne çıkar . . buna inanırsa belki içi rahat eder. " dedi.

- Hiç bunları aramadın mı ?

- Yook, zaten biliyordum. Ama şimdi arıyacağım.

Bayan Morgan bu vaziyete şaştı kaldı. Evvelce böyle işleri kitaplarda okurdu, şimdi ise hakikatla karşı karşıyaydı.

- Nerede arıyaçaksın ? diye sordu.

- Deliklerde... diye sakin sakin cevap verdi. Tularecito. Onları, o zaman gözetlemen lâzım. Eğer bulursan, gel bana da haber ver olmaz mı ?

- Gelirim.

Öğretmen, Tularecito'yu şaşkın bir halde bırakarak yürüyüp gitti. Evine girerken onu geceleyin etrafı araştırır vaziyette düşünüyordu. Bu hayal hoşuna gitti. Sonra onun cüceleri bulunduğunu, onlarla birlikte yaşayıp, konuştuğunu düşündü. Biraz daha derine dalınca Tularecito'nun hayatını hayal sanıyor ve bu hayata bayılıyordu. Onun bu araştırmayı yapmasını istiyordu.

Gece olunca, Tularecito paltosunu giydi ve bir kürek aldı. İhtiyar Panşo onu alet deposundan çıkarken yakaladı :

- Nereye, küçük kurbağa? diye sordu.

Tolarecito sabırsız bir halde duraladı:

- Gece vakti çıkıyorum.. Yeni bir iş değilya.

- Peki. bu küreği ne diye alıyorsun.. Yoksa altın mı arıyacaksın?

Tasarladığı işten dolayı çocuğun yüzü buruştu:

- Toprağın altında yaşıyan küçük adamlar var, onları bulmak için kazacağım.

Panşo sözleri duyunca ürperdi:

- Allahını seversen gitme küçük kurbağa. Gel beni dinle, ben senin baban yerindeyim. Gitme, seni çalıların içinde buldum, şeytanlardan kurtardım.. Sen şimdi İsa'nın kardeşisin. Eski hayatına dönme, ihtiyar adamı dine.

Tularecito inatla yere baktı ve kafasından bir şeyler geçirdi:

- Sen beni herkes gibi sanıyorsun. Ben, baktım, ne mektepteki çocuklara, ne de başkalarına benziyorum. Ben, toprak altında yaşıyanlar var ya, işte onlardanım. Toprakta kazılmış bir deliğin yanından geçer-içine dalıp saklanasım geliyor. Benim anam da, babam da orada . . . beni çağırıyorlar, gidip onlarla birlikte vatanıma gireceğim !

Panşo geri geri çekildi ve ellerini kaldırdı :

- Bas git şeytan babana ! Senin kötü huyunla uğraşacak değilim ya.. Ama dur hele, sana da, soyuna da bir lânet okuyayım :

Panşo, çocuğun önünde durup istavroz çıkardı.

Tularecito acı acı güldü ve geri dönerek tepelere doğru yola koyuldu.

(Devam edecek)

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ

Halkevi haberleri

§ Halkevlerinin 17 inci yıl dönümü münasebetiyle 20 Şubat pazar ve 21 Şubat pazartesi geceleri, temsil kolu tarafından, Yaşıyan ölüler ve Mahcuplar piyesi oynanmıştır. Her iki gecede de müsamere salonu hıncahınç dolu idi. Perde açıldığı zaman güzel san'atlar kolunun caz ekibi yarım saat çeşitli dans havaları çalmak suretiyle müsafirlere neş'e vermiş, bundan sonra yaşayan ölüler temsili başlamıştır. Bu piyeste rol alanlar şunlardır: Baba rolunda Osman Gündüz, Oğul Cevat Ersoy , Anne Muradiye Sencik , Kız rolünde Yüksel, Bağçıvan Salâhaddin idi. Genç san'atkârlar, temsîllerini muvaffakiyetle bitirdikleri zaman şiddetle alkışlanmıslardır.

§ İkinci piyes Mahcuplardı. Burada Abdülvehhab rolünde Recep Öğüt , Kel rolünde Feride, Yaşayan rolünde Lütfi , Şeyda rolünde Nejat Ersöy, Kâmil rolünde Muammer Kalafat idi. Piyes bittiği zaman herkes heyecan içinde idi. Saat 11 doğru salon boşalırken herkesin ağzından (Bravo) sesleri işitiliyordu.

§ 5 - III - 1949 Cumartesi günü saat 13 te, Halk Partisi Samsun bölge müfettişi Niyazi Aksu tarafından Halkevi salonunda öğretmenlere eğitim hakkında bir konferans vermiştir. Millî eğitimin esaslarını açıkladıktan sonra okul aile birliklerile, eğitim ve öğretim kurumlarının birlik hareketlerinden meydana gelecek yüksek faydaları belirtmiştir. Konferans bittikten sonra hasbihallere geçmiş ve öğretmenlerin dileklerini memnuniyetle dinlemiş ve cevaplandırmıştır.

§ 20-III-949 Pazar günü evimiz temsil kolu tam kadro ile Çarşambaya gitti ve akşamına Çarşamba Halk evinde Mahcuplar piyesi ile Yaşayan ölüler piyesini temsil etmiştir.

§ Emin Hekimgil'in Millî Eğitim Bakanlığı yüksek öğretim Unesco şube Müdürlüğüne atanması dolayısiyle boşalan Halkevi başkanlığına; C.H.P. si İl İdare kurulunca, şehrimiz İş ve İşçibulma müdürü Necmi Memişyazıcı tayin edilmiş ve bir haftadanberi Halk evi yeni başkanı ile yeni bir çalışma devresine girmiş bulunmaktadır.

Sahibi ve yazı işlerini filen idare eden Ömer Orhun — Dizildiği ve Basıldığı yer Samsun Matbaası

LÜKS

Radyo, Gramofon, Plak, Buz dolabı,
Bisiklet, Ütü, Muzik alâtı

CEVAT ÖZLÜ - KEMAL SEZEN

Gazi caddesi No. 68 - SAMSUN

T. C.

ZİRAAT BANKASI

1949 ikramiye tutarını

300,000 liraya

Yükseltmiştir.

4 Çekilişin her birinde

25,000,

10,000,

5,000, liraık

İkramiyelerden başka 1000 lira ile 50 lira arasında 461 muhtelif ikramiye vardır. Şansınız yardım ederse istediğiniz yerde, istediğiniz EVİ, ARSAYI, TARLAYI, EŞYAYI alabilirsiniz.

Çekilişler:

28 Şubat - 30 Mayıs -
31 Ağustos - 30 Aralık -

İkramiyelerden faydalanmak ıçin çekilişlerden bir ay evvel vadesiz tasarruf hesabında 100 lirası bulunmak ve bu mıktarı çekiliş tarihine kadar devamlı şekilde muhafaza etmek kâfidir. Ayni müddet zarfında hesaplarında 100 liradan fazla bir bakıyeyi muhafaza edenler her 500 lira için ayrı bir kur'a numarası alırlar.

Yeni tip Çakmaklar

Piyasaya çıkarılmış olduğu kısa bir zaman içinde büyük bir rağbet gören tam ve yarım otomatik çakmaklardan başka bu kerre İngiltereden getirilen bayan ve bay tipi renkli ve cidden zarif çakmaklarda sayın halkımızın isteklerine arzedilmiş bulunmaktadır.

Beherinin satış fiatı 16.00 ve 17.50 lira olan bu çakmaklar toptan ve parekende satışa arzedilmiştir.

Samsun
Tekel Baümüdürlüğü

30 Kuruş